

Temesvári színészet

ségű, az alsóhangokat majd színpad és gyakorlat erősítendik. Játéka már az első felléptekor igen fesztelen volt, finomabb kerekdedségre ezt is majd gyakorlás fejtendi ki, mert kezdőtől nem kívánhatjuk, hogy egyszerre mint mesternő lépjen föl művészetében." 1848—1849-ben Kassán működött, de már febr. 22-én a Nemzeti Színházban mint „Az ezred leánya” aratott nagy tetszést. 1851-ben Temesvárról jött aug. 2-ára vendégül a Nemzeti Színházhoz, de télire Aradra szerződött. 1853 jan. 20-án ismét a Nemzeti Színházban lépett fel, mint Harriet (Mártha); 1854 márc. havában a bécsi operaházhoz szerződtek. Még csak egy adatunk van róla: 1860 januárjában Prágába hívták vendégszerepelni, de ott a hatóság megtiltotta a fellépését.

Temesvári színészet. Temesvárrott 1757-ben foglalkozik a városi tanács állandó színház kérdésével, majd tíz év után újból. 1761-ben a mostani főreáliskola helyén a „szerb városházán” volt a színház, ahol németül játszottak. 1795-ben ezen épületet teljesen átalakították színházzá. 1784-ben Schmalögger József az igazgató, utódai: Kunz Kristóf nagyszombati, Rünner Xavér (†1802. Temesvár) és Czibulka Alajos igazgató. 1812 jan. havában a „Magyar Kurir” (8. szám, 115. old.) arról értesül, hogy „egy válogatott személyekből álló nemes Társaság a’ házi szegényeknek számokra az odaváló teátrumon olly szerentsével jádzott a’ „Hamis szemérem” név alatt esméretes teátrumi darabot, hogy a’ bévett jövedelem 3000 forintnál többre ment.” 1814-ben megalakult az első színibizottság. Ezután újra itt jár Kunz igazgató és Herzog Ferenc temesvári polgár, aki 10 évig működött mint színigazgató. 1828 nevezetes dátum a magyarság részéről: ekkor vonul be a nemzeti nyelv a temesvári színházba. Az erdélyi színészeké az elsőség dicsősége. Énekes darabokat és operákat adtak, hogy a németek is eljárjanak. 1828 szept. 15-ikén hangzott el első ízben a magyar szó a temesvári színpadról! A „Béla futása” c. első magyar operával kezdték az úttörő színészek a színiévadot

és különösen Bartha János aratott élénk tetszést antinoui megjelenésével és férfias, érces hangjával. 1831-ben Müller Tivadar német truppja járt itt, majd magyarok kapnak engedélyt; ezuttal is az erdélyiek voltak itt, akik Kassáról érkeztek. Tagok voltak: Kántorné, Dérnyé, Kovácsné, Pálné, Szentpétery, Telepyné, Egressy, Szentpétery, Szerdahelyi, Megyeri, Pály, Szilágyi Pál, Udvarhelyi Miklós, Bartha és neje stb., a legnagyobb művészek nevei azon időben! 1835 aug. 23-án jönnek csak újra magyar színészek. Ekkor Pály Elek az igazgató, itt voltak szept. 3-ig. Jelesebb tagok: Pálné, Dérnyé, Szaplóczay, Nagy, Földváry, Szerdahelyi, Szilágyi Pál, Döme. („Honművész”, 1835. 77. sz.) A legközelebbi magyar társulat a Kilényi Dávidé, aki 1845-ben vonult be. 1848 márc. havában Felek Miklós bont zászlót, majd őt felváltja 1852-ben Szabó József kitünően szervezett társasága. Ővele találkozunk 1858-ban is. Ez után ismét németek vetelkednek a magyarokkal, majd 1867 máj. 1-én Follinusz János társulata kezdte meg előadásait, 1869 husvét után pedig Aradi Gerő. 1871 okt. 31-én volt az állandó színház alapkövetelési ünnepe. (Lásd: „Reform”, 1871. XI. 3.) Ferenc József király 1872 máj. 7-én magyarországi körutján Temesvárrott a színház diszelőadásán megjelent („Rózsakirálynő”, „Csikós”, „Matrózok a fedélzetén”, 1-1 felv.) és megengedte, hogy az épülő temesvári új színház az ő nevére neveztesse el.

1872-74 husvétján Aradi Gerő kapott játszási engedélyt, közben 1873 telén Stelzer német társulata, majd 1875 husvét után Sztupa Andor játszott itt (a régi színházban.). 1875 szept. 22-én nyílt meg az új „Ferenc József-színház”, — a Nemzeti Színház tagjainak közreműködésével, Szigligeti Ede „Nőuralom” c. vígjátékával. Felek Miklós szavalta el Csiky Gergely prologusát (Csiky akkor temesvári pap-tanár volt). A prologus végső strófája ez:

Elnémulok . . . De elhangzott-e
hangom?

Elvész a légben, mint üres beszéd?

Oh, nem! A visszhang ott van szemben, ajkon,